

Kommunstyrelsen

Svar på motion - Fler hembesök vid ansökan om försörjningsstöd

Förslag till kommunfullmäktige

Förslag till beslut

Motionen avslås.

Sammanfattning

Stefan Krstic (L) har kommit in med en motion till kommunfullmäktiges sammanträde den 15 september 2022 om fler hembesök vid ansökan om försörjningsstöd. Ärendet har remitterats till arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden som beslutade att föreslå kommunfullmäktige att avslå motionen.

Utgångspunkten i svaret från kommunledningskontoret baseras på arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämndens svar, den enskildes rättigheter samt gällande praxis.

Hembesök får inte strida mot 2 kap. 6 Regeringsformen och/eller artikel 8 i Europakonventionen. Frivilligheten till ett hembesök måste vara reell. Grundlagsskyddet får inte kringgås genom att myndigheten utifrån ett hotfullt uppträdande eller antydningar om att den enskilde är tvungen att öppna sitt hem för ett besök för att erhålla bistånd. Idag gör socialtjänsten hembesök som meddelas innan och besöken görs på frivillig basis av klienten. I de fall en klient nekar till hembesök kan det vara avgörande för beslut om försörjningsstöd eftersom klienten inte medverkar till utredningens slutförande. Det måste finnas ett motiv för hembesök och ha en betydelse för beslutet som ska fattas. Detta görs i enlighet med gällande lagstiftning. Det finns därmed inga skäl till fler hembesök. Kommunledningskontoret instämmer i arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden yttrande och förslag om att avslå motionen.

Ärendebeskrivning

Stefan Krstic (L) har kommit in med en motion till kommunfullmäktiges sammanträde den 15 september 2022 om fler hembesök vid ansökan om försörjningsstöd.

Ärendet har remitterats till arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden för yttrande. Yttranden ska ha kommit in till kommunstyrelsen senast den 31 januari 2023.

Motionären yrkar:

- Att arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden utreder möjligheten att göra fler och systematiska hembesök vid ansökan om försörjningsstöd.

Kommunledningskontoret bygger sitt svar på nämndens yttrande och utgår från den enskildes rättigheter samt gällande praxis. Arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden som beslutade att föreslå kommunfullmäktige att avslå motionen.

I 2 kap. 6 § Regeringsformen står att:

Var och en är gentemot det allmänna skyddad mot påtvingat kroppsligt ingrepp även i andra fall än som avses i 4 och 5 §§. Var och en är dessutom skyddad mot kroppsvisitation, husrannsakan och liknande intrång samt mot undersökning av brev eller annan förtrolig försändelse och mot hemlig avlyssning eller upptagning av telefonsamtal eller annat förtroligt meddelande.

Utöver vad som föreskrivs i första stycket är var och en gentemot det allmänna skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Lag (2010:1408).

Arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden hänvisar i sitt yttrande till Justitieombudsmannen (JO, dnr. 6514-2009, 6515-2009 och 6516-2009, 2010-12-15) som gjort en utredning om obligatoriska eller systematiska hembesök i samband med ansökan om ekonomiskt bistånd. Som led i utredningen samlade JO yttrande från Socialstyrelsen, synpunkter från Sveriges Kommuner och Landsting (nuvarande Sveriges Kommuner och Regioner) och tidigare beslut från JO. Av utredningen framgick det bland annat att:

- Ett beslut om ekonomiskt bistånd bygger på en individuell biståndsbedömning.
- Det är endast sådana uppgifter som är relevanta för biståndsbedömningen som ska inhämtas.
- En utredning om ekonomiskt bistånd efter ansökan av en enskild är frivillig för den enskilde. Utredningen kan inte genomföras om den biståndssökande motsätter sig det. En naturlig följd av detta är att den enskilde ges ett reellt inflytande i utredningsprocessen.
- Det kan finnas ett befogat intresse av socialtjänsten att genomföra ett hembesök, t.ex. för att utreda om person bor på en adress eller om personen är sammanboende eller inte. Hembesök får däremot inte strida mot 2 kap. 6 RF och/eller artikel 8 i Europakonventionen.
- Frivilligheten till ett hembesök måste vara reell. Grundlagsskyddet får inte kringgås genom att myndigheten utifrån ett hotfullt uppträdande eller antydningar om att den enskilde är tvungen att öppna sitt hem för ett besök för att erhålla bistånd.

Det görs en individuell biståndsprövning och bedömning görs av material som har betydelse för det enskilda fallet. Socialnämnden får inte ha som rutin att hembesök ska göras hos alla som ansöker om försörjningsstöd. En undersökning av den enskildes hem måste begränsas till sådana fall när ett hembesök framstår som nödvändigt för att nämnden ska få ett tillfredsställande underlag för prövningen av den enskildes ansökan om försörjningsstöd (JO, dnr. 6514-2009, 6515-2009 och 6516-2009, 2010-12-15).

JO var starkt kritisk till stadsdelsförvaltningar i Stockholm som angav att hembesök skulle göras hos alla som uppbar försörjningsstöd och att bristande samarbetsvilja i detta fall kunde påverka rätten till bistånd. Kravet på hembesök baserades således inte på en bedömning i det enskilda fallet. Den generella rutinen om hembesök stod i uppenbar strid med de principer om självbestämmande och integritet som gäller för hur socialtjänsten ska bedriva sin verksamhet.

JO:s beslut är inte rättsligt bindande vilket innebär att en kritiserad myndighet, formellt sett, inte behöver rätta sig efter kritiken. Däremot har JO som uppdrag att bedöma om en myndighet har handlat i enlighet med lagen eller inte.

Hembesök får inte strida mot 2 kap. 6 RF och/eller artikel 8 i Europakonventionen. Frivilligheten till ett hembesök måste vara reell. Grundlagsskyddet får inte kringgås genom att myndigheten utifrån ett hotfullt uppträdande eller antydningar om att den enskilde är tvungen att öppna sitt hem för ett besök för att erhålla bistånd. Idag gör socialtjänsten hembesök som meddelas innan och görs på frivillig basis av klienten. I de fall en klient nekar till hembesök kan det vara avgörande för beslut om försörjningsstöd eftersom klienten inte medverkar till utredningens slutförande. Det måste finnas ett motiv för hembesök och ha en betydelse för beslutet som ska fattas. Detta görs i enlighet med gällande lagstiftning. Det finns därmed inga skäl till fler hembesök. Kommunledningskontoret instämmer i arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden yttrande och förslag om att avslå motionen.

Konsekvenser för hållbar utveckling och en effektiv organisation

Med förslaget att motionen avslås uppstår heller inga konsekvenser för hållbar utveckling och effektiv organisation. Ett utökat antal hembesök skulle riskera att organisationens effektivitet samt rättssäkerhet minskar. Det riskerar också att skada tillit och inkludering, vilket går emot det strategiska målet Tryggt och självständigt liv.

KOMMUNLEDNINGSKONTORET

Tommy Malm
Kommundirektör

Anna Giotas Sandquist
Direktör social hållbarhet

Beslutet skickas till:
Arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden

Motion

Fler hembesök vid ansökan om försörjningsstöd

Solna och Växjö har länge och aktivt jobbat med obligatoriska hembesök vid ansökningar om försörjningsstöd som ett led i att kvalitetsarbete för att garantera medborgarna rätt bidrag. Det kan också innebära en möjlighet att upptäcka när familjer behöver särskilt stöd.

I Solna och Växjö har man sett en effektivisering vad gäller utbetalning av bidrag och kommunerna har kunnat göra besparingar på försörjningsstödet genom att rätt bidrag betalas ut.

Idag betalas 240 miljoner kronor ut i försörjningsstöd i Eskilstuna. Det är inte rätt. Så kan vi inte ha det framöver om Eskilstuna ska gå från bidrag till arbete.

Att göra hembesök kan ses som en service från kommunen då kommunen möter ansökaren på en trygg plats hemma hos honom eller henne. Möjligheten till samtal och dialog är möjliga för den i behov.

Enligt kommunens egen prognos beräknas 10 till 20 miljoner kronor betalas ut felaktigt och i rena bidragsfuskar. Liberalerna vill att Eskilstuna gör fler hembesök vid ansökan om försörjningsstöd. Vi ser tydligt att i de kommuner som har obligatoriska hembesök har kostnader för försörjningsstöd minskat och effektiviserats. Det har minskat bidragsfusket och ökat antalet invånare som arbetar.

Det råder idag juridisk oklarhet kring obligatoriska hembesök för alla som ansöker om försörjningsstöd. Därför vill Liberalerna att kommunen gör fler hembesök och gör fler systematiska hembesök vid vissa typfall, till exempel där det bor många personer i en lägenhet och kommunen måste säkerställa folkbokföringen.

Med anledning av ovanstående yrkar vi därför:

- Att arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden utreder möjligheten att göra fler och systematiska hembesök vid ansökan om försörjningsstöd.

För Liberalerna

Stefan Krstic

AVN/2022:139

§ 58

Motion - Fler hembesök vid ansökan om försörjningsstöd - inlämnad av L (KSKF/2022:290)

Beslut

Förslag till kommunfullmäktige

Motionen avslås.

Reservationer

Tom Larsson (L) och Charlotte Elf (SD) reserverar sig muntligt mot beslutet.

Ärendebeskrivning

I en motion per 2 september 2022 till kommunfullmäktige lämnar Liberalerna förslag om att Eskilstuna kommun bör införa fler och systematiska hembesök i samband med ansökan om försörjningsstöd i vissa typfall, till exempel där det bor många personer bor i en lägenhet och kommunen måste säkerställa folkbokföringen.

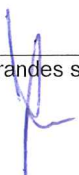
Bakgrunden till förslaget grundar sig i från en jämförelse med Solna och Växjö, som länge aktivt arbetat med obligatoriska hembesök vid ansökningar om försörjningsstöd. Det uppges att kommunerna har sett en effektivisering och minskning vad gäller utbetalningar av bistånd. Vidare anger Liberalerna att hembesök kan ses som en service från kommunen, där kommunen kan möta den sökande på en trygg plats i dennes hem. Liberalerna anser att det i dagsläget råder juridisk oklarhet gällande obligatoriska hembesök för alla som ansöker om försörjningsstöd och vill därför att kommunen utför fler hembesök i vissa fall. Med anledning av ovanstående yrkar Liberalerna:

- Att Arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden utreder möjligheten att göra fler och systematiska hembesök vid ansökan om försörjningsstöd.

Svar på motion

Frågan om obligatoriska eller systematiska hembesök i samband med ansökan om ekonomiskt bistånd har lyfts av Justitieombudsmannen (JO, dnr. 6514-2009, 6515-2009 och 6516-2009, 2010-12-15). I utredningen framgick det att Kungsholmens stadsdelsnämnd, Östermalms stadsdelsnämnd och Norrmalms stadsdelsnämnd i Stockholms kommun, i form av en standardiserad brevmall, angett att förvaltningarna genomför hembesök hos alla deras klienter som uppstår försörjningsstöd. Vidare

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

angav förvaltningarna i brevmallen att rätten till fortsatt ekonomiskt bistånd kan påverkas om klienten inte medverkar till ett hembesök.

Som led i utredningen samlade JO yttrande från Socialstyrelsen, synpunkter från Sveriges Kommuner och Landsting (nuvarande Sveriges Kommuner och Regioner) och tidigare beslut från JO. Av utredningen framgick det bland annat att:

- Ett beslut om ekonomiskt bistånd bygger på en individuell biståndsbedömning.
- Det är endast sådana uppgifter som är relevanta för biståndsbedömningen som ska inhämtas.
- En utredning om ekonomiskt bistånd efter ansökan av en enskild är frivillig för den enskilde. Utredningen kan inte genomföras om den biståndssökande motsätter sig det. En naturlig följd av detta är att den enskilde ges ett reellt inflytande i utredningsprocessen.
- Det kan finnas ett befogat intresse av socialtjänsten att genomföra ett hembesök, t.ex. för att utreda om person bor på en adress eller om personen är sammanboende eller inte. Hembesök får däremot inte strida mot 2 kap. 6 RF och/eller artikel 8 i Europakonventionen.
- Frivilligheten till ett hembesök måste vara reell. Grundlagsskyddet får inte kringgås genom att myndigheten utifrån ett hotfullt uppträdande eller antydningar om att den enskilde är tvungen att öppna sitt hem för ett besök för att erhålla bistånd.

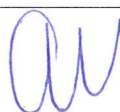
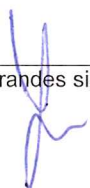
Den individuella biståndsprövningen och bedömningen av material som har betydelse för utredningen i det enskilda fallet, uppmärksammas återkommande genom utredningen:

Socialnämnden får inte ha som rutin att hembesök ska göras hos alla som ansöker om försörjningsstöd. En undersökning av den enskildes hem måste begränsas till sådana fall när ett hembesök framstår som nödvändigt för att nämnden ska få ett tillfredsställande underlag för prövningen av den enskildes ansökan om försörjningsstöd (JO, dnr. 6514-2009, 6515-2009 och 6516-2009, 2010-12-15).

JO var starkt kritisk till att Östermalms, Kungsholmens och Norrmalms stadsdelsförvaltningar angav att hembesök skulle göras hos alla som uppbar försörjningsstöd och att bristande samarbetsvilja i detta fall kunde påverka rätten till bistånd. Kravet på hembesök baserades således inte på en bedömning i det enskilda fallet. Den generella rutinen om hembesök stod i uppenbar strid med de principer om självbestämmande och integritet som gäller för hur socialtjänsten ska bedriva sin verksamhet.

JO:s beslut är inte rättsligt bindande vilket innebär att en kritiserad myndighet, formellt sett, inte behöver rätta sig efter kritiken. Däremot har JO som uppdrag att bedöma om en myndighet har handlat i enlighet med lagen eller inte.

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

Utifrån det nämnda beslutet från JO anser Arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden att det i dagsläget saknas laglig grund att införa systematiska eller obligatoriska hembesök vid ansökan om ekonomiskt bistånd. Arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden ska dock fortsätta arbetet med hembesök i de fall det är motiverat utifrån biståndsprövningen i den enskilda fallet.

Yrkanden

Jari Puustinen (M), Owe Ek (S) och Firat Nemrud (V) yrkar bifall till framlagt förslag. Tom Larsson (L) och Charlotte Elf (SD) yrkar bifall till motionen.

Propositionsordning

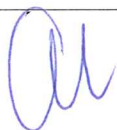
Ordföranden finner att det finns två förslag till beslut och frågar om han kan ställa dem mot varandra vilket nämnden godkänner.

Ordföranden finner att nämnden beslutat enligt framlagt förslag att föreslå kommunfullmäktige att avslå motionen.

Beslutet skickas till:

Kommunstyrelsen

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

AVN

Motion - Fler hembesök vid ansökan om försörjningsstöd - inlämnad av L (KSKF/2022:290)

Förslag till beslut

Förslag till kommunfullmäktige

Motionen avslås.

Ärendebeskrivning

I en motion per 2 september 2022 till kommunfullmäktige lämnar Liberalerna förslag om att Eskilstuna kommun bör införa fler och systematiska hembesök i samband med ansökan om försörjningsstöd i vissa typfall, till exempel där det bor många personer bor i en lägenhet och kommunen måste säkerställa folkbokföringen.

Bakgrunden till förslaget grundar sig i från en jämförelse med Solna och Växjö, som länge aktivt arbetat med obligatoriska hembesök vid ansökningar om försörjningsstöd. Det uppges att kommunerna har sett en effektivisering och minskning vad gäller utbetalningar av bistånd. Vidare anger Liberalerna att hembesök kan ses som en service från kommunen, där kommunen kan möta den sökande på en trygg plats i dennes hem. Liberalerna anser att det i dagsläget råder juridisk oklarhet gällande obligatoriska hembesök för alla som ansöker om försörjningsstöd och vill därför att kommunen utför fler hembesök i vissa fall. Med anledning av ovanstående yrkar Liberalerna:

- Att Arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden utreder möjligheten att göra fler och systematiska hembesök vid ansökan om försörjningsstöd.

Svar på motion

Frågan om obligatoriska eller systematiska hembesök i samband med ansökan om ekonomiskt bistånd har lyfts av Justitieombudsmannen (JO, dnr. 6514-2009, 6515-2009 och 6516-2009, 2010-12-15). I utredningen framgick det att Kungsholmens stadsdelsnämnd, Östermalms stadsdelsnämnd och Norrmalms stadsdelsnämnd i Stockholms kommun, i form av en standardiserad brevmall, angett att förvaltningarna genomför hembesök hos alla deras klienter som uppstår försörjningsstöd. Vidare

angav förvaltningarna i brevmallen att rätten till fortsatt ekonomiskt bistånd kan påverkas om klienten inte medverkar till ett hembesök.

Som led i utredningen samlade JO yttrande från Socialstyrelsen, synpunkter från Sveriges Kommuner och Landsting (nuvarande Sveriges Kommuner och Regioner) och tidigare beslut från JO. Av utredningen framgick det bland annat att:

- Ett beslut om ekonomiskt bistånd bygger på en individuell biståndsbedömning.
- Det är endast sådana uppgifter som är relevanta för biståndsbedömningen som ska inhämtas.
- En utredning om ekonomiskt bistånd efter ansökan av en enskild är frivillig för den enskilde. Utredningen kan inte genomföras om den biståndssökande motsätter sig det. En naturlig följd av detta är att den enskilde ges ett reellt inflytande i utredningsprocessen.
- Det kan finnas ett befogat intresse av socialtjänsten att genomföra ett hembesök, t.ex. för att utreda om person bor på en adress eller om personen är sammanboende eller inte. Hembesök får däremot inte strida mot 2 kap. 6 RF och/eller artikel 8 i Europakonventionen.
- Frivilligheten till ett hembesök måste vara reell. Grundlagsskyddet får inte kringgås genom att myndigheten utifrån ett hotfullt uppträdande eller antydningar om att den enskilde är tvungen att öppna sitt hem för ett besök för att erhålla bistånd.

Den individuella biståndsprövningen och bedömningen av material som har betydelse för utredningen i det enskilda fallet, uppmärksammas återkommande genom utredningen:

Socialnämnden får inte ha som rutin att hembesök ska göras hos alla som ansöker om försörjningsstöd. En undersökning av den enskildes hem måste begränsas till sådana fall när ett hembesök framstår som nödvändigt för att nämnden ska få ett tillfredsställande underlag för prövningen av den enskildes ansökan om försörjningsstöd (JO, dnr. 6514-2009, 6515-2009 och 6516-2009, 2010-12-15).

JO var starkt kritisk till att Östermalms, Kungsholmens och Norrmalms stadsdelsförvaltningar angav att hembesök skulle göras hos alla som uppbar försörjningsstöd och att bristande samarbetsvilja i detta fall kunde påverka rätten till bistånd. Kravet på hembesök baserades således inte på en bedömning i det enskilda fallet. Den generella rutinen om hembesök stod i uppenbar strid med de principer om självbestämmande och integritet som gäller för hur socialtjänsten ska bedriva sin verksamhet.

JO:s beslut är inte rättsligt bindande vilket innebär att en kritiserad myndighet, formellt sett, inte behöver rätta sig efter kritiken. Däremot har JO som uppdrag att bedöma om en myndighet har handlat i enlighet med lagen eller inte.

Utifrån det nämnda beslutet från JO anser Arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden att det i dagsläget saknas laglig grund att införa systematiska eller obligatoriska hembesök vid ansökan om ekonomiskt bistånd. Arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden ska dock fortsätta arbetet med hembesök i de fall det är motiverat utifrån biståndsprövningen i den enskilda fallet.

Beslutet skickas till:

Kommunstyrelsen

ARBETSMARKNADS- OCH VUXENUTBILDNINGSFÖRVALTNINGEN

Magnus Minh Gustafsson
Förvaltningschef

§ 204

Motion - Fler hembesök vid ansökan om försörjningsstöd (KSKF/2022:290)

Beslut

1. Motionen remitteras till kommunstyrelsen för beredning.

Ärendebeskrivning

Stefan Krstic (L) har kommit in med en motion till kommunfullmäktiges sammanträde den 15 september 2022 om fler hembesök vid ansökan om försörjningsstöd.

Motionären yrkar

- Att arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden utreder möjligheten att göra fler och systematiska hembesök vid ansökan om försörjningsstöd.

Beslutet skickas till:
Kommunstyrelsen

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande